

Charakteristika předmětu

ZEMĚPIS (ZEM)

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Zeměpis jako předmět pro střední školu vyučujeme v rámci vzdělávací oblasti Člověk a příroda a Člověk a společnost. Je zaměřen nejen na poznávání v oblasti přírodních struktur a jejich vzájemných interakcí, ale také na studium vzájemných vazeb mezi člověkem a jeho různorodým prostředím. Studuje rozmístění a charakteristiku jevů, událostí a lidí v prostoru a čase na makroregionální i mikroregionální úrovni. Cílem zeměpisného vzdělání je získat geografickou gramotnost, která směřuje studenta k orientaci ve vzájemných vztazích mezi přírodním prostředím a lidskou společností. Zeměpis svým obsahem přispívá k osvojení schopností a dovedností získávat, třídit a přiměřeně hodnotit geografické informace. Prostřednictvím zeměpisu si žák vytváří vlastní názory a postoje k problematice vztahů odlišných kultur, národů a náboženství. V rámci zeměpisu dochází ke vzájemnému propojování znalostí a dovedností získaných v jiných předmětech a tím tak současně značně přispívá k dosažení řady kompetencí vymezených v průřezových tématech RVP.

Předmět vyučujeme v prvním ročníku s časovou dotací 2 hodiny týdně, v druhém ročníku s dotací 2 hodiny týdně a ve třetím ročníku také 2 hodiny týdně. Výuka zeměpisu probíhá v nedělené třídě v učebně vybavené dataprojektorem, videem a interaktivní tabulí. K dispozici je též obsáhlý soubor nástěnných map, tematické atlasy a několik CD-ROMů. K výuce je možné využívat i multimediální učebnu, která svými rozměry pojme předpokládaný plný stav studentů na vyšším gymnáziu.

Sebehodnocení žáka

Nedílnou součástí evaluace v předmětu je sebehodnocení studenta. Nejenže s učitelem rozebere silné a slabé stránky zkoušení, ale sám navrhuje stupeň ohodnocení. Výsledná známka však není pouhým průměrem hodnocení studenta a hodnocení učitele. Ta je vždy v kompetenci vyučujícího. Podklady pro sebehodnocení získává student zejména soustavným pozorováním svých aktivit v hodinách zeměpisu, sledováním výkonů a připravenosti na výuku. Výsledná známka je tedy kompilací analýzy jeho znalostí a dovedností, které jsou prověřovány různými druhy a formami zkoušení (písemné i ústní), samostatnými pracemi, zvláště prezentacemi, aktivitami při hodině, tvorbou hodnotících textů pro

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

jednotlivé tematické celky. Prezentace jsou jedním z pilířů znalostního i dovednostního charakteru. Hodnocení a známkování není postaveno pouze na prezentaci samotné, ale také na jejím verbálním doprovodu a hlavně jejím obhájení před učitelem a celou třídou. Práce s chybou je jednou ze základních zpětných vazeb mezi vyučujícím a studentem. Žák na chyby upozorní, analyzuje je a bere si z nich ponaučení. V neposlední řadě je součástí sebeevaluace rozbor jeho práce ve skupině. Schopnost koordinovat práci s ostatními žáky, schopnost participace na výsledku a úspěchu skupiny či vyvozování příčin neúspěchů je jedním z pilířů sebehodnocení studenta v hodinách zeměpisu.

Profil absolventa

1. Student je optimálně připraven pro praktický život, a to jak v oblasti zeměpisných vědomostí a dovedností, tak i v oblasti postojů a hodnot ke globálním i lokálním problémům.
2. Geografické učivo dokáže využít pro další vzdělávání.
3. V souvislostech vysvětlí principy fungování přírody a planety Země jako takové.
4. Používá a využívá informační technologie k dosažení aktuálního přehledu o současném světě.
5. Chápe princip trvale udržitelného rozvoje. Zajímá se o otázky ochrany životního prostředí.
6. Není lhostejný k problémům mikroregionu, snaží se participovat na jejich řešení.
7. Komunikuje a diskutuje o politických, ekonomických a ekologických problémech na makroregionální úrovni.
8. Přijímá odlišnou rasovou, náboženskou a národnostní rozmanitost v ČR a EU a potírá projevy její intolerance.
9. Je tolerantní k multikulturní společnosti a uvědomuje si pozitiva a negativa evropské i světové migrace.
10. S ohledem na své vědomosti, dovednosti a postoje je platným členem společnosti.

Výchovné a vzdělávací strategie

- v oblasti rozvoje kompetencí k učení

V hodině učitel předkládá pracovní listy, pracovní texty, problémové úlohy a projekty. Při jejich řešení studenti pracují s různorodými zdroji informací. Prostřednictvím učení, které má činnostní charakter, vede žáky k samostatnému a kritickému myšlení, ke hledání a formulování otázek, ke schopnosti rozlišovat podstatné od nepodstatného. Mnoho výstupů je ovlivněno prací s grafy, tematickými mapami, tabulkami či odbornými texty.

- v oblasti kompetencí k řešení problémů

Učitel volí ke vhodnému tématu odpovídající přístup. Zvolené téma je přiměřené dosavadním zkušenostem a znalostem ze základní školy. Na základě řešení obsahově zajímavých problémových otázek a úkolů studenti aktivně hledají způsoby možných řešení. Pokud by téma bylo časově náročné, pomůže učitel názorovým výkladem. Řešením problému přivádí žáky k tvořivému myšlení, ke schopnosti vyvozovat a formulovat závěry. Ty nejdůležitější si zafixuje jako možné vzorce chování do budoucího společenského života.

- v oblasti rozvoje komunikativních kompetencí

Učitel dbá na rozvoj jazykových dovedností. Klade důraz na odpovědi celou větou s vhodným výběrem jazykových prostředků. V diskusích podporuje používání odborné geografické terminologie. Na základě analýzy geografických zdrojů vede žáky k výběru podstatných informací a schopnosti jejich interpretace.

- v oblasti sociálních a personálních kompetencí

V hodině učitel podporuje skupinovou práci takovým způsobem, aby byla zajištěna kooperace a komunikace mezi jejími jednotlivými členy. Do hodin zahrnuje diskuse s aktuální geografickou tematikou, v nichž podporuje schopnost naslouchat druhým, ochotu přijímat odlišné názory a pádnější argumenty. Schopnost diskuse a tolerance k názorům druhých, popřípadě intolerance k patologickým názorům spolužáků, je přirozenou součástí práce ve skupině.

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

- v oblasti rozvoje občanských kompetencí

V hodině učitel dbá na dodržování společenských a mravních norem. Pomáhá žákům orientovat se v problematických okruzích s cílem vytváření či upevnování postojů. Negativní postoje a předsudky se snaží pozitivně ovlivnit. Vyučovací proces vede tak, aby na jeho konci byl respekt k názorům druhých lidí, popřípadě schopnost pádné argumentace na rasismus a xenofobii. Na základě rozborů environmentálních témat směřuje žáky k osobní zodpovědnosti za svou ekologickou stopu a k upevnování ekologických návyků s důrazem na trvale udržitelný rozvoj. V neposlední řadě dbá na rozvoj občanské angažovanosti a pozitivního vztahu k mikroregionu.

- v oblasti kompetencí k podnikavosti

Učitel vybírá tematické okruhy a aktuální problémy tak, aby maximálně rozvíjely představy o současném přírodním, socioekonomickém a ekologickém prostředí světa s možnými riziky v inkriminovaných oblastech. Dosažené znalosti a dovednosti by měly vést k uspokojení osobních potřeb studenta. Jedním z hlavních cílů je učít studenty usilovat o co nejrealističtější pohled na svět s kritickým hodnocením rizik, které by mohly souviset s jejich civilním způsobem života, který by měl jednoznačně směřovat k trvale udržitelnému rozvoji.

- v oblasti vytváření a upevnování kognitivních struktur

Učitel pomocí tematických, testů, slepých map, pětiminutovek, křížovek, třídění pojmů do tabulek, tvorbou hodnotících textů a interaktivních programů na datové tabuli opakuje a upevňuje znalosti žáků. Důraz klade nejen na obecný přehled, ale zejména na vysvětlování přírodních a socioekonomických jevů samotných či ve vzájemné interakci. Cyklicky opakuje i základní orientaci v mapě s pomocí předem stanoveného seznamu pojmů.